

RAS —

Rasspecifik avelsstrategi

för

Vit Herdehund

(Berger blanc suisse)

RAS rådet 2006

Malin Eriksson, Sandra Eriksson, Anne Härkönen, Sara Söderström, Martin Axelsson,
Agneta Johansson och Benite Marklund
SKK-kontakt Märta Ericson

Fotografier ur privata samlingar.
Layout: Anne-Christine Stareborn

Innehållsförteckning

Rasens historia	4
Stamhundar	9
Population.....	13
Liten genetikordlista	14
Avelshundsanvändning	15
Nuläge:	16
Långsiktigt mål:.....	18
Kortsiktigt mål:.....	18
Strategi:.....	18
Ålder på avelsdjur	19
Nuläge:	19
Långsiktigt mål:.....	20
Kortsiktigt mål:.....	20
Strategi:.....	20
Inavel.....	21
Nuläge:	21
Långsiktigt mål:.....	21
Kortsiktigt mål:.....	21
Strategi:.....	21
Hälsa	22
Höftledsdysplasi, HD.....	22
Nuläge:	23
Långsiktigt mål:.....	24
Kortsiktig mål:	24
Strategi:.....	24
Armbågsledsdysplasi, AD.....	25
Nuläge:	25
Långsiktigt mål:.....	26
Kortsiktig mål:	26
Strategi:.....	26
Mentalitet/funktion	27
Nuläge:	27
Långsiktigt mål:.....	27
Kortsiktigt mål:.....	27
Strategi:.....	27
Exteriör	29
Nuläge:	29
Långsiktigt mål:.....	29
Kortsiktigt mål:.....	29
Strategi:.....	29
Avslutning.....	30

Vit herdehund (Berger Blanc Suisse)

Rasens historia

Herdehundar

Om vi följer herdehundarnas historia bakåt i tiden kommer vi att kunna hitta uppgifter hos historie-skrivare från romartiden (årtusendet runt Kristi födelse), med vilkas hjälp vi kan göra oss en tämligen god bild av den tidens hundar. Flera författare beskriver samstämmigt mycket storväxta vita herdehundar, vars främsta uppgift är att försvara boskapen. Hundarnas färg gör det lättare att i halvdunkel skilja dem från vargarna, vilka oftast anfaller i skymning eller under tidiga morgnar. Den egentliga vallningen sköts av mindre hundar, som på grund av sin smidighet var bättre lämpade för denna uppgift. Slutligen beskrivs också en tredje typ av hund, som användes både som vallare och vaktare. Dessa mellanstora herdehundar liknade våra spetstyper. Till färgen var de oftast varggrå men de förekom också med vit eller svart eller annan färg. Dessa tre typer av herdehundar kan vi på olika sätt följa genom århundradena fram till vår egen tid.

Rasbildningen

Vit herdehunds moderna historia är den tyska schäferns historia fram till 1933, då den vita färgen förbjöds i Tyskland ("Die Farbe weiß ist nicht zugelassen"). Konsolideringen av rasen hade inletts under de sista årtiondena av 1800-talet och bland de herdehundar som visades på utställning i Tyskland fanns *Greif* 1882 och 1887, *Greifa* 1888 och *Greif II* 1889, alla vita. Dessa hundar ligger bakom den legendariske *Hektor Linksrhein* (Greif var hans farfar), som föddes 1 januari 1895 och som var resultatet av avel i flera generationer av herdebrukshundar från olika trakter av Tyskland. 1899 fick dessa herdehundskorsningar det officiella rasnamnet **Deutscher Schäferhund** (Schäfer

= herde) samtidigt som **Verein für Deutsche Schäferhunde** bildades och stamboken öppnades.

Det var med Max von Stephanitz' (1864-1936) inköp av ovan nämnde Hektor som schäferns framgångsrika rashistoria börjar. I litteraturen uppträder Hektor under det namn som han fick hos sin nye ägare, nämligen *Horand von Grafrath*. Horand var den första hund som infördes i stamboken (SZ 1) och han räknas därmed som den moderna schäferns stamfar. Max von Stephanitz' planer på att med Horand som grund skapa "den perfekta herdehunden" visade sig emellertid svåra att förverkliga, huvudsakligen på grund av en sjunkande efterfrågan på herdehundar. Inriktningen kom i stället att bli "den perfekta brukshunden". Den standard som tillkom under Stephanitz' tid är i stora drag fortfarande giltig.

Av de ca trettio hundar som anses ligga till grund för den första tidens avel hade arton en förälder som antingen själv var vit eller känd nedärvare av vit färg. Att anlag för vit färg fanns hos de hundar som kom att utgöra den första schäferpopulationen är ställt utom varje tvivel. Av Horands avkom-

Max von Stephanitz

Berno von der Seeweise

mor kan t ex nämnas *Berno von der Seeweise*, född 1913, vars bild fanns i första upplagan av Stephanitz'

bok "Der Deutsche Schäferhund in Wort und Bild" 1921. Denna hund var den första vita schäfer, som registrerades i stamboken. En hanhund, som också kan nämnas på grund av sin betydelse för uppbyggnaden av rasen var Horands kullbror *Luchs*, ansedd som nedärvare av vitt. En viktig avelstik var den vita *Blanka von Riedekenburg*, vars mor, född 1911, var black-and-tan-färgad men alltså också bar anlag för vitt. Hennes son *Erich von Grafenwerth*, född 1918, finns i många stamtavlor för vitfärgade schäfrar.

Den vita färgen

Färggenetiken är ett kunskapsområde under stark utveckling. Medan tidigare forskning har varit empirisk, dvs byggt på resultat från observationer av valpars pälsfärg i förhållande till föräldradjurens, kan nu den moderna genetiska forskningens möjligheter bidra till att vi kommer att få ny kunskap, bland annat om samband mellan färg och andra egenskaper hos hunden.

Vit pälsfärg kan uppstå genom inverkan av C- (chinchilla – eller albinoserien), S- (spotting- eller vitfläcksserien) eller M- (merle-) genen. Vit herdehund har

/.../ troligen en recessiv gen i C-serien, c^d i dubbel uppsättning och a^v -allelen ur agoutiserien, att tacka för sin färg. Denna allel av blekningsgenen medför ingen ökad risk för t ex dövhet /.../.

(Åsa Lindholm, Vita hundar, Hundsport Special nr 1 2004)

Förbudet mot vit färg infördes 1933. Vilka diskussioner och vilka uppfattningar som förde fram till beslutet kommer måhända aldrig att i detalj bli klarlagt. Men att beslutet hade såväl politiska som sociala undertoner är en vanlig uppfattning bland rasens aktiva i Tyskland idag. Turerna runt

FCIs erkännande av vit herdehund som självständig ras år 2003 visar att ämnet fortfarande, sjuttio år senare, var svårbemästrat.

Från början hade Max von Stephanitz inget att invända mot vita hundar. Hans kynologiska ledmotiv var att "duglighet är det enda kriteriet för skönhet". På ett ställe skriver han att "ingen bra hund kan ha en dålig färg" och "färgen har inget inflytande på en hunds bruksduglighet". Även om han själv inte uppskattade enfärgat svart eller vitt menade han att färgen var en fråga för uppfödarens tycke och smak. Med tiden kom han dock att ändra uppfattning, förmodligen under påverkan av många uppfödare. I den standard som han utformade tillsammans med Arthur Meyer tillät han vit färg endast för långhåren. ... "vitt korthår ser platt och ointressant ut".

Vad som hände i Tyskland var att de vita schäfrarna på olika grunder tappade i popularitet under 1900-talets första decennier. Och inte bara det. De ärftliga defekter, som så småningom uppträdde i populationen skylades på den vita färgen, man började betrakta de vita hundarna som degenererade albinos. Också Max von Stephanitz deltog under senare delen av sitt liv i opinionsbildningen mot de vita hundarna, som vid den här tiden också började diskvalificeras på utställningar på grund av färgen. Von Stephanitz ledde Verein für Deutsche Schäferhunde ända till sin död 1935.

En andra rasbildning

Efter förbudet mot vit färg försvann de vita hundarna nästan fullständigt från Europa. Enda undantaget var England, där man fortfarande kunde se vita schäfrar. Möjligtvis skulle dagens vita herdehund, Berger Blanc Suisse, inte existerat som självständig ras om inte amerikanska och kanadensiska uppfödare negligerat det tyska förbudet och fortsatt att föda upp även vita hundar. Redan

1913 hade German Shepherd Dog Club of America bildats i USA och de vita hundarna registrerades som tysk schäfer med vit färg.

Det skulle dröja till in på 70-talet innan den första vita hunden kom tillbaka till Europa, till sitt ursprung. Det var hanhunden *Lobo White Burch*, som följde med sin ägarinna när hon flyttade från USA till hemlandet Schweiz. Det dröjde sedan ytterligare några år innan uppfödningen kom igång. För att i någon mån undvika konflikter med moderklubben benämndes de vita hundarna under en tid som Amerikanisch-Canadisch Weisser Schäferhund. Under det fortsatta 70- och 80-talet växte intresset för rasen och uppfödningen tog fart i ett flertal länder på kontinenten och i Skandinavien. Rasklubbar bildades. De nationella kennelklubbarna hade olika modeller för att registrera hundarna, det skedde oftast i sidoregister, och för Sveriges del öppnades Annexregistret (i förekommande fall efter bedömning av ett domarkollegium och dispens) som en möjlighet år 2000.

Erkännande av FCI

I Schweiz hade en rasklubb, "Gesellschaft für Weisse Schäferhunde Schweiz, GWS" bildats 1991. Genom att den inom FCI:s Standardkommitté verksamme dr J-M Paschoud engagerade sig i rasen kunde en preliminär rasstandard offentliggöras samma år. Schweiz blev också det land som förberedde och genomförde ansökan till FCI om erkännande av Weisser Schäferhund som självständig ras. Ansökan godkändes att gälla interimistiskt från och med 2003.

Intressant i sammanhanget är att notera de tecken på svårigheter som frågan om erkännandet väckte, främst för representanterna för VDH, den tyska kennelklubben. Vad förhandlingarna bl kom fram till kan avläsas i en protokolltext från FCI General Committee: *"In order to avoid any*

confusion, any reference to the German Shepherd Dog has been deleted in the standard". Rasens verkliga bakgrund förnekades alltså. Enligt den nya FCI-standarden för **Berger Blanc Suisse** (eng. White Swiss Shepherd Dog, ty. Weisser Schweizer Schäferhund) är rasens ursprung nu vita herdehundar i USA och Canada. Som stamfader anges ovan nämnde *Lobo White Burch*, född 1966. Bortåt hundra år av rashistoria är (officiellt i vart fall) bortsuddade.

Lobo White Burch

Samma art av svårigheter hade visat sig under förhandlingarna som föregick det nationella erkännandet i Sverige några år tidigare. Svenska Schäferhundklubben motsatte sig bestämt att namnet schäfer på något sätt skulle kopplas ihop med den vita varianten. Namnproblemet fick dock en enkel och naturlig lösning genom direktöversättning av Weisser Schäferhund: vit herdehund.

Grundarna

För erkännandet av en ny ras inom FCI finns bl a kravet på att ansökningslandet/moderlandet kan presentera åtta från varandra oavhängiga blodslinjer som grund för rasen. Följande hundar representerade de olika linjerna i Schweiz' ansökan.

Wayn-Condor von Ronake, hane f 28/5 1987

Biene von Wolfsgehege, tik f 10/10 1983

Cindy von Ronake, tik f 5/7 1982

Basko of the White Stars, hane f 28/7 1987

Mona Kirby von Ronake, tik f 4/5 1985

Lobo White Burch, hane f 5/3 1966

Panther vom Wolfsblut, hane f 11/2 1989

Hoofprint Ocan, hane f 6/10 1987

Utvecklingen har skapat skillnader

För att ge en bild av hur rasen berger blanc suisse

på väsentliga punkter har utvecklats, kan man peka på skillnader i förhållande till ursprungsrasen schäfern både när det gäller mentala och exteriöra egenskaper. Dessa skillnader utgör nämligen en del av det rastypiska, en del av villkoren för att rasen kunde erkännas som självständig. För både tysk schäfer och vit herdehund talas det under rubriken uppförande/karaktär i något varierande ordval om goda nerver, om uppmärksamhet och vaksamhet. Men i standarden för den tyska schäfern står det sedan att ”den måste besitta mod, kamplust och hårdhet...” medan det för vit herdehund sägs att den kan vara ”något reserverad” mot främlingar, ”dock aldrig ängslig eller aggressiv”.

Skillnaderna framgår tydligt trots att standardtexterna som alltid är mycket kortfattade. Och jämför vi sen med den historiska utvecklingen, så får vi en förklaring till förhållandet. Från 1899 får hundarna i det pågående avelsarbetet med herdehundar från olika delar av Tyskland rasnamnet Deutscher Schäferhund. Och det är då som den målmedvetna aveln börjar under von Stephanitz’ ledning. Målet blir dock inte herdehunden utan i första hand den allsidiga tjänstehunden. Och därmed behövs egenskaper som ”mod, kamplust och hårdhet”. Weisser Schäferhund, vit herdehund, har en annan historia, som inte ens äger rum i Europa. Det är i stället via aveln i främst USA och Kanada, som de vita herdehundarna återvänder. Och då visar det sig att utvecklingen gått i helt andra spår än för tjänstehunden tysk schäfer.

I standarden för vit herdehund står ”livlig men inte nervös, uppmärksam och vaksam”. Det är en allmän beskrivning på en hund som framför allt ska kunna samarbeta med människan. Den vita herdehunden står närmare sitt ursprung av vall- och herdehundar än den moderna tyska schäfern.

Raser med vallhundsbakgrund utmärks av stor kontaktbenägenhet, förighet och dresserbar-

het. Till bilden av en sådan hund hör också en viss sensibilitet och livlighet. Det finns speciella risker med den här typen av temperament. Om inte dessa egenskaper balanseras mot tillräckligt självförtroende så kan resultatet bli betryckta och rädda hundar. Det rastypiska temperamentet beskrivs på följande sätt i en tysk informationsbroschyr.

En vit herdehund ska kännetecknas av ett öppet sinne, vara orädd och ha ett gott självförtroende. Han har en naturligt tillbakadragenhet inför främlingar men är aldrig skygg eller ängslig. Hans tillgivenhet för ägaren tillsammans med en nästan rörande fördragsamhet med barn gör honom till en idealisk familjehund, som ingenting högre önskar än att vara accepterad som en i familjen. I arbete är han villig och positiv till uppgiften. Hans sensibla karaktär kräver erfarenhet och inlevelseförmåga av föraren särskilt om det är fråga om att prestera resultat. Nervositet eller aggressivitet får inte finnas.

När det gäller exteriören är skillnaden gällande ryggen och korset tydliga. Populationerna av vit herdehund har aldrig visat en utveckling mot de typiska schäferkorsen med sin starkt sluttande linje. I stället står följande i standarden för vit herdehund: *Ryggen skall vara rak och horisontell med stark muskulatur. Korset skall vara långt och medelbrett. I början är korset i det närmaste horisontellt för att sedan slutta mjukt.*

Ras och rasklubb i Sverige

De tidigaste kontakterna mellan ägare till ”vita schäferhundar” och SKK hade med ID-registreringen att göra. I SKKs ID-register för oregistrerade hundar dolde sig anonymt ”vita schäferhundar”. Efter initiativ från de bägge rasklubbar

som då fanns, "Föreningen Vit Schäfer" och "Vit Schäferklubb" inrättade SKK 1994 ett särskilt VS-register för att klubbarna skulle kunna koppla detta till den egna registerföringen av hundarna. En överenskommelse mellan de bägge klubbarna angående ID-märkning och registrering under-tecknades i mars 1995.

Året efter väcktes förslag i SKKs centralstyrelse om att inrätta ett sido-register, eller, som det ofta kallas, annexregister. Ett sådant register hade i många andra länder visat sig vara ett smidigt instrument för att kunna registrera hundar av raser som av en eller annan anledning inte kunde registreras i det ordinarie huvudregistret. Det kunde t ex röra sig om ännu icke FCI-erkända raser, inhemska raser under bildande, raser erkända av ett annat lands kennelklubb, raser på ett lands "väntelista" osv.

Arbetet med att ta fram ett regelverk för annexregistret skedde i samarbete med de övriga nordiska länderna. Beträffande "vit schäfer" fortsatte diskussionerna. 1998 hade man uppnått ett stabilt förhandlingsläge och ett par protokollförda sammankomster hölls. I rasklubbarna skedde fortlöpande information. Hösten 1999 samlades man

till ett möte, där man kunde konstatera att de flesta formella hindren för registrering var undanröjda. Men kunde i stället diskutera standard och tillvägagångssättet vid kommande mönstringar.

Vid det sista CS-sammanträdet 1999 kom det formella beslutet om att interimistiskt erkänna vit herdehund för registrering i SKKs annexregister under en tioårsperiod från 1 januari 2000. Några månader senare inbjöds den första skaran exteriördomare tillsammans med representanter för Vit Herdehundklubb till diskussion om standarden och granskning av ett tiotal hundar.

Text: Märta Ericson

Källor:

Gaby von Döllen, Peter von Döllen, Monika Bender, *Weisse Schäferhunde Classic*, Verlag von Döllen 2003.

BVWS Infobroschüre, *Der Weisse Schäferhund*.

Klubbtidningen Vita Svepet, *SKK-kontakt* (2001-2005).

Research: Malin Eriksson, Anne Härkönen, Benite Marklund och Märta Ericson.

Viktiga hundar vid rasbildningen i Sverige

Bild	Namn	Reg. nr	Född
<i>Hundar som kom med i annexregistret vid överflyttningen av det gamla registret och ligger till grund för rasbildningen.</i>			
Bild saknas	Bianca	AS 00014/2000	1987-10-08
Bild saknas	White Ammie	AS 00016/2000	1989-06-17
Bild saknas	White Attack	AS 00014/2000	1989-06-17
	Igloo	AS 00178/2000	1989-08-12
	Ida	AS 00154/2000	1997-09-19
<i>Hundar som importerats och ligger till grund för rasbildningen.</i>			
Bild saknas	Sinners Exellent Nicki	AS 000221/2000 import från Danmark inmönstrad	1995-04-11
	Hirsto	AS 00078/2000 import från Finland	1994-06-09

Bild	Namn	Reg. nr	Född
	Bella vom Dennhausen	AS 00134/2000 import från Tyskland	1996-08-23
	Jerry Lee of White Valley	AS 00155/2000 import från Österrike	1998-01-22
	Quijote von der Hohensyburg	AS 00207/2000 import från Tyskland	1999-02-28
	Dino vom Selberg	AS 36339/2003 import från Tyskland inmönstrad	2002-05-31
	Barec von der Hohensyburg	AS 36340/2003 import från Tyskland inmönstrad	2002-08-31
<i>Hundar som inmönstrats och ligger till grund för rasbildningen.</i>			
Bild saknas	Luna	AS 00209/2000 inmönstrad	1997-01-07
	Disa	AS00210/2000	1995-04-04

Vit herdehund i några andra länder

Norge

I Norge finns uppskattningsvis ca tiotalet från Sverige importerade vita herdehundar. Ännu finns dock ingen uppfödare av rasen i landet. Det nationella erkännandet följde ett halvår efter det svenska, i augusti år 2000.

Finland

I Finska Kennelklubben finns 220 vita herdehundar registrerade (2005). Tio av dessa är importerade från Sverige medan de flesta kommer från Tyskland, Österrike, Schweiz, Danmark och USA. En av de importerade svenska tikarna har gått i avel och haft två kullar. Ännu har ingen import skett från Finland till Sverige men en svensk tik har parats med en finskregistrerad hanhund.

Danmark

I Danmark har vit herdehund funnits sedan 1976. Tiken *Duchess Rebecca of Malae* importerades från USA parad med *Ke Alii o Kalani*. De flesta vita herdehundar i Danmark går tillbaka till avkommor från denna kombination. Då och då har importer skett av hundar från USA och Canada. Redan under 1990-talet gjordes ansträngningar att få rasen erkänd som självständig. Komplikationer uppstod emellertid i förhandlingarna med Dansk Kennelklubb på grund av namnet (jfr med situationen i Sverige åren före 2000!). Under en period gav man rasen ett påhittat namn, nämligen Beccaner. Från 1997 ändrade man namnet till Hvit Hyrdehund och Dansk Kennel Klubb gav tillåtelse till registrering i ett x-register. Situationen var dock fortsatt och fram till FCI-erkännandet från 2003 något komplicerad och oklar, bl a därför att man hade antagit en standard, som på väsentliga punkter skilde sig från den standard, som har den schweiziska som utgångspunkt. Till exempel til-

läts inga långhår. Ett flertal rasklubbar med skilda målsättningar, bl a rörande anslutningen till FCI, har funnits i landet.

Från och med FCI-erkännandet registreras de hundar som föds som hvid hyrdehund i Dansk Kennel Klubbs huvudregister medan inmönstrade hundar fortfarande finns i x-registret. För avel krävs bl a fria höftleder och ett mentaltest.

Tyskland

Det kan vara svårt att ange ett exakt antal registrerade vita herdehundar i Tyskland. Skälet är att det inte funnits någon central registrering av rasen utan de olika rasföreningarna har var och en registrerat sina medlemmars hundar. Traditionellt har dessa föreningar stått utanför, dvs inte haft tillåtelse att vara anslutna till den tyska kennelklubben VDH. Efter erkännandet av berger blanc suisse som självständig ras inom FCI har VDH, efter ett par års förberedelser, anslutit två av rasföreningarna. Uppskattningsvis finns ungefär 12 800 registrerade hundar.

Rasklubbarna är ansvariga för målsättning och bestämmelser för aveln för sina respektive medlemmar. Inom Bundesverein für Weisse Schweizer Schäferhunde, BVWS, den största klubben, uppmärksammar man särskilt mentaliteten, inavelsgraden och hälsoaspekten i sina mål. Till målen finns en rad regler för avel kopplade. Avelshundar får tex inte vara belastade med HD, de måste genomgå ett hörseltest, en exteriörbeskrivning och ett mentaltest. När det gäller fysisk hälsa observerar man också särskilt matstrupearförstoring.

Schweiz

I Schweiz finns 15 uppfödare av rasen, det registreras årligen ca 50 valpar och det totala antalet hundar beräknas till ca 600.

För att en hund ska få användas i avel i Schweiz tillåts endast HD A och B, hunden måste genomgå

ett hörseltest och ett mentaltest och dessutom finns regler påminnande om SKKs grundregler rörande antal kullar för tiken och uppehåll mellan kullarna. Ett annat krav gäller stamtavlan, som måste uppvisa tre generationer vita hundar.

För 10-15 år sedan hade man problem med kryptorkism och med rädda och ängsliga hundar. Genom krav på mentaltest anser man sig ha kunnat påverka och förbättra situationen i positiv riktning. Vad gäller kryptorkismen är den fortfarande ett problem med 11 % affekterade djur.

Man har samarbete med den molekylärgenetiska forskningen vad gäller detta och andra förmodat ärftliga defekter. Man observerar också matstrupeförstoring och ensidig dövhet (neurologiskt samband, ej samma dövhet knutet till färg, som finns hos tex dalmatiner) och anser att dessa problem och grav HD främst är förknippade med importdjur.

Österrike

I Österrike registreras ca 100 valpar årligen och populationen i landet uppgår till ungefär 700 djur. Det finns 21 registrerade uppfödare av rasen. Rasklubben har varit verksam sedan 1988 och under de första tio-femton åren medvetet arbetat med problem som fanns i rasen, främst gällande rädda och aggressiva hundar, matstrupeförstoring och neurologiska defekter som tex missbildning i huvudet och en-sidig eller två-sidig dövhet.

Åtgärdsprogrammet rörande mentalitetsproblemen har varit effektivt. Före användning i avel och vid lägst 12 månaders ålder måste hunden genomgå ett avelstest (poängsätts), som består av en mentaldel och en exteriördel. Innan hunden får göra testet måste den ha bruks- eller lydnadsmerit. HD-krav är A eller B. Exteriöra krav på en avelshund rör bl a tillåten mankhöjd. Klubben har vid sidan om testet också utarbetat en unghunds-

beskrivning som kan göras när hunden är 6-10 månader.

Matstrupeförstoring, vars genetiska bakgrund ännu ej är klarlagd, kontrolleras genom att alla valpar röntgas vid sex veckors ålder. Avelshund stoppas från vidare avel om den vid fler än ett tillfälle får defekta valpar. Liknande program finns i Tyskland. Beträffande de neurologiska defekterna bröts aveln på de aktuella föräldradjuren och problemet har inte dykt upp igen.

Text: Märta Ericson

Källor:

Gaby von Döllen, Peter von Döllen, Monika Bender, *Weisse Schäferhunde Classic*, Verlag von Döllen 2003.

BVWS Infobroschüre, *Der Weisse Schäferhund*.

Klubbtidningen Vita Svepet, *SKK-kontakt* (2001-2005).

Research: Malin Eriksson, Anne Härkönen, Benite Marklund och Märta Ericson.

Population

I SKK har följande antal vita herdehundar registrerats:

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
-	-	-	294	48	66	52	104	128

Registrerings antalet varje år är inte enbart valpar födda i Sverige utan även importerade hundar, inmönstrade hundar samt utlandsregistrerade hundar som deltagit på Svenska officiella utställningar, tävlingar eller prov. Till dags dato (januari 2006) börjar antalet registrerade vita herdehundar uppgå till nära 700 st.

Liten genetikordlista

Mutation, en bestående förändring i det genetiska materialet (förändring i DNA-strukturen) vilken kan överföras till kommande cellgenerationer (via celldelning). En mutation i en kroppscell (somatiskcell) förs bara vidare till dotterceller genom delning, medan en mutation i en könscell nedärvs vidare till avkommor. En mutation ger en förändring i genuttrycket av den specifika genen och är en förutsättning för evolution. Mutationer sker ständigt men det är inte alltid vi märker resultatet av dem.

Polygen, den fenotypiska karaktären (som t ex kroppslängd) som avgörs av den gemensamma effekten av ett antal olika gener. Flera gener som ligger spridda över kromosomerna men som alla påverkar samma egenskap.

Fenotyp, resultatet av den ärftliga konstitutionens (genotypens) reaktion tillsammans med miljön. Genotypen och miljön samverkar till fenotypen som är det resultat vi kan se, den synliga eller den mätbara fysiska och biokemiska karaktären hos en individ.

Genotyp, genetisk konstitution, den genetiska uppsättning hos en individ. Det specifika paret av alleler för alla gener hos individen.

Genom, en individs arvs massa, den kompletta uppsättning av olika gener som en individ bär på.

Gen, arvsanlag, del av genomet (arvsmassan) som bestämmer en viss ärftlig egenskap hos bäraren genom att ange sammansättningen hos en polypeptid (T ex ett protein eller enzym). Basenheten för ärftlighet, genom vilken ärftliga egenskaper förs vidare från förälder till avkomma.

Allel en av två eller flera alternativa former av en gen (arvsanlag). T ex kan en hypotetisk gen C, bestå av tre varianter i en population, allelerna C, c och c1. Varje allel representerar en DNA-sekvens som skiljer sig lite från varandra. Diploida organismer som människor och hundar bär på 2 alleler för varje genlocus, en på de båda homologa kromosomerna (en från mamma och en från pappa) De två allelerna kan vara identiska (CC) eller olika (Cc), det är den specifika kombinationen av alleler som avgör fenotypen, t ex om hunden blir långhårig eller korthårig, svart eller brun, får blå eller bruna ögon osv.

Dominant, term inom ärftlighetsläran som används om det arvsanlag inom ett anlagspar som i högre grad än det andra (recessiva) anlaget bestämmer en viss egenskap. En dominant allel maskerar uttrycket av en recessiv allel när en gen består av en dominant allel (t ex B) och en recessiv allel (t ex b). Varje gen består hos en individ av två alleler, en allel nedärvd från modern och en allel nedärvd från fadern, kombinationen av de båda allelerna inom den givna genen ger upphov till den synbara eller mätbara egenskapen = fenotypen.

Recessiv, inom genetik, om arvsanlag inom ett anlagspar: som är underordnat det andra (dominanta) anlaget, den recessiva allelen syns inte i fenotypen om den bärs tillsammans med en dominant allel (t ex Bb). Det dominanta anlaget maskerar det recessiva så det recessiva anlaget kan endast ses i fenotypen om genen består av två recessiva alleler (t ex bb).

Avelshundsanvändning

Hunden har i dagsläget 18 724 kända gener (Entrez Genome View), ingen individ har 18 724 ”felfria” gener. Alla bär vi på genetiska defekter, människor som hundar. Genomet utsätts ständigt för mutationer som leder till genetiska skador, vidare nedärvs skadade alleler (arvsanlag) från föräldrar till avkommor. Dessa skador kan vara av dominant typ som lätt upptäcks och därmed kan undvikas att föras vidare genom att inte avla på dessa individer. Tyvärr är det mycket vanligare med skador av recessiv typ som inte kan upptäckas om inte den skadade allelen nedärvs i dubbel uppsättning, genens båda alleler är defekta, det vill säga en skadad allel ärvs från mamma och en skadad allel av samma gen nedärvs från pappa.

Eftersom arvsanlagen läggs ner slumpmässigt i könscellerna är det omöjligt att med blotta ögat avgöra vilka individer som bär på recessiva defekter. Det kan ta många generationer att upptäcka. Många sjukdomar och defekter är dessutom *polygena* (till exempel höftledsdysplasi och mentala egenskaper) vilket försvårar detta ytterligare. Med polygen nedärvning menas att effekten av ett flertal genprodukter tillsammans avgör hur *fenotypen*, det vi ser, kommer att bli. Detta innebär att det är omöjligt att veta vilka defekter den enskilda individen bär på, det enda vi kan vara säkra på är att alla individer bär på defekter. När man sedan generationer senare parar en individ med en annan individ med recessiva defekter i samma gen kan vi helt plötsligt se en sjukdom som inte visat sig tidigare i dessa linjer, men hela tiden legat dold. Spridningen av denna defekt kan därför ha fortgått en längre tid innan uppfödaren blir medveten om problemet.

För att populationen ska få en så stor genetisk variation som möjligt och därmed undvika låsning av alleler samt spridning av enskilda defekter är det av största vikt att avelshundsanvändningen är så bred som möjligt. En allmän rekomen-

dation från ledande genetiker är att ingen hund under hela sin levnad ska producera mer än 5 % av valparna i sin generation (5 år) och population. Det betyder att ingen avelshund, varken hane eller tik, får producera mer än 25 % av det genomsnittliga antal valpar som registrerats per år i rasen under de senaste åren. För vit herdehund med dagens numerär innebär detta ca 25 valpar per avelshund.

För att vi i Sverige ska kunna bygga upp en sund population så måste vi bredda avelsbasen och arbeta för en bred genetisk variation som främjar rasens framtida hälsa. Det är viktigt att begränsa användandet av enskild hanhund för att bibehålla den genetiska variationen och minska spridandet av sjukdomsanlag. SKK:s allmänna rekommendation för små populationer är, att en enskild hanhund bör vara far till högst 5 % av avkomma som produceras av en generation avelsdjur (ca 5 år). I stora populationer är motsvarande siffra 2 %. Detta innebär för vit herdehund att en avelshund inte bör ha fler än ca 25 valpar totalt under sin livstid.

Nuläge:

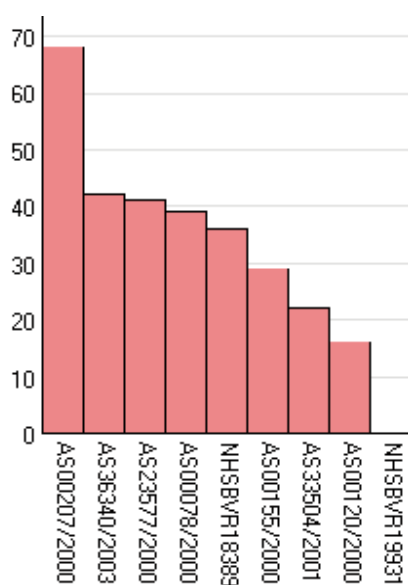
Hanhundsanvändning

Antal kullar: 53 Totalt valpar: 406 Kullsnitt: 7,7

				Hundens andel av rasen						
				1990- 2006	1990- 2006	1990- 2006	1990- 2006	1990- 2006	Totalt	Totalt
Regnr	Namn	Ras- variant	OBS!	% Antal kullar	% Antal valpar	Antal kullar	Antal valpar	Kull- snitt	Antal kullar	Antal valpar
AS36339/2003	Dino Vom Selberg	L		11,3	13,5	6	55	9,2	6	55
AS00207/2000	Quijote Von Der Hohensyburg	L		11,3	12,3	6	50	8,3	6	50
AS36340/2003	Barec Von Der Hohensyburg			11,3	12,1	6	49	8,2	6	49
AS13559/2004	Båthuset's Macho	L		9,4	10,3	5	42	8,4	5	42
AS00155/2000	Jerry Lee Of White Valley	L		9,4	8,4	5	34	6,8	5	34
AS33504/2001	Kastanjebo Greif			9,4	6,7	5	27	5,4	5	27
NHSBVR18389	Assi Vom Kaiserbrunnen			5,7	6,7	3	27	9,0	3	27
AS00078/2000	Hirsto			3,8	3,4	2	14	7,0	2	14
SPKPRG125/04	Flash Yukon Of White Sunshine			3,8	3,4	2	14	7,0	2	14
AS23577/2000	Tyson	L		1,9	3,0	1	12	12,0	1	12
AS47211/2003	Frostflake's Bonito	L		1,9	2,5	1	10	10,0	1	10
AS22907/2003	Vita Herdens Kowo			1,9	2,2	1	9	9,0	1	9
AS23983/2003	Sunnantorps Modige-Aslan	L		1,9	2,2	1	9	9,0	1	9
FINER32658/03	Marco-Sunny Von Fürstenberg	L		1,9	2,2	1	9	9,0	1	9
NHSBVR19931	Baron Vom Schloss Stutensee			1,9	2,2	1	9	9,0	1	9
AS46280/2000	Frostflake's Lucero			1,9	2,0	1	8	8,0	1	8
AS00221/2000	Sinners Exellent Nicki			1,9	1,7	1	7	7,0	1	7
ÖHZBWS333/REG	X-Dream Amaroq Of White-Mountain-Au	L		1,9	1,5	1	6	6,0	1	6
AS00120/2000	Adam			1,9	1,2	1	5	5,0	1	5
AS00195/2000	Sammy			1,9	1,0	1	4	4,0	1	4
AS46279/2000	Frostflake's Zodiak			1,9	1,0	1	4	4,0	1	4
AS35842/2000	Kleiner-Pigge			1,9	0,5	1	2	2,0	1	2

Farfarskurva

Regnr	Hundnamn	Ras-variant	Född år	Svensk födda avk.	* Övr. avk	Svenska barnbarn	* Övr. barnbarn
AS00 207/2000	Quijote Von Der Hohensyburg	L	1999	50	0	68	0
AS36340/2003	Barec Von Der Hohensyburg		2002	49	0	42	0
AS23577/2000	Tyson	L	2000	12	0	41	0
AS00078/2000	Hirsto		1994	14	0	39	0
NHSBVR18389	Assi Vom Kaiserbrunnen		1998	27	0	36	0
AS00155/2000	Jerry Lee Of White Valley	L	1998	34	0	29	0
AS33504/2001	Kastanjebo Greif		1997	27	0	22	0
AS00120/2000	Adam		1996	5	0	16	0
NHSBVR19931	Baron Vom Schloss Stutensee		1998	9	1	0	1

Långsiktigt mål:

Det långsiktiga målet är att bredda rasens genetiska variation och därmed bidra till att bygga upp en sund ras utan hälsostörningar.

Kortsiktigt mål:

Att bredda avelsbasen samt att undvika inavel.

Strategi:

Att följa den allmänna rekommendationen vid avel i små populationer, vilket innebär att enskilda avelshundar ej skall stå för mer 5 % av det totala antalet registrerade valpar under en generation inom rasen, under hela sin livstid. Detta skulle för vit herdehund innebära ca 25 avkommor totalt. För att bredda avelsbasen bör upprepade kombinationer undvikas.

Ålder på avelsdjur

Det tar tid för en hund att växa färdigt, både fysiskt och mentalt, innan dess kan man inte veta hur djurets olika egenskaper kommer att utvecklas. Det är därför av största vikt att inte använda djur i avel innan man vet vilka egenskaper hunden bär på och därmed kan nedärva till sina avkommor. En tik som ska klara av att ta hand om sina valpar, ge dom en bra uppfostran och start i livet bör även vara mentalt mogen för att klara sin uppgift på bästa sätt.

Ett djur som skall användas i avel behöver ha uppnått en ålder på minst 2 år för att dess status som avelsdjur skall kunna bedömas och även för att kunna ge sina valpar en fullgod start i livet. För att undvika avel på djur med oönskade mentala egenskaper samt exteriöra defekter som inte visar sig förrän i vuxen ålder och kunna undvika spridning av dessa så bör samtliga avelshundar vara färdigutvecklade, det vill säga minst 2 år gamla, innan de används i avel.

Nuläge:

Dessa hundar finns inom den svenska populationen och är födda efter år 2000.

Namn på avelshund	Födelsedatum	Födelse av 1a valpkull	Ålder då 1a valpkull föds
Hanar			
Tyson	2000-03-07	2003-06-21	>3 år
Kleiner-Pigge	2000-05-05	2003-05-23	>3 år
Frostflake's Lucero	2000-07-18	2002-05-13	ca 22 mån
Frostflake's Zodiak	2000-07-18	2004-05-03	>3 år
Dino Vom Selberg	2002-05-31	2004-01-28	ca 20 mån
Barec von der Hohensyburg	2002-08-31	2003-12-24	ca 16 mån
Vita Herdens Kowo	2003-02-26	2005-03-22	ca 25 mån
Sunnantorps Modige-Aslan	2003-03-09	2005-04-11	ca 25 mån
Frostflake's Bonito	2003-06-21	2004-11-15	ca 17 mån
Båthusets Macho	2003-12-24	2005-03-23	ca 15 mån
Tikar			
Wilma	2000-03-07	2002-10-21	ca 32 mån
White-Danya	2000-05-17	2004-05-03	>3 år
Frostflake's Tähti	2000-07-18	2004-01-28	>3 år
Tågabo Beyas	2000-12-08	2003-03-09	ca 27 mån
Fleet Wood Mac's Anja	2001-04-01	2004-03-02	ca 35 mån
Fleet Wood Mac's April	2001-04-01	2003-12-24	ca 32 mån
White Woolfs Denja	2001-07-20	2005-03-18	>3 år
Kulleborgs Flocke-Vitara	2001-08-25	2004-02-15	ca 30 mån
Kulleborgs Fräulein-Evita	2001-08-25	2005-04-28	>3 år
Kastanjebo Nadja	2002-05-20	2004-11-15	ca 30 mån
Kastanjebo Nilla	2002-05-20	2005-06-14	>3 år
Frostflake's Diva	2002-06-14	2004-08-09	ca 26 mån
Fleet Wood Mac's Bisue	2002-10-21	2005-05-01	ca 32 mån
Zamba-Lee	2003-05-01	2005-06-05	ca 25 mån
Frostflake's Bimbo	2003-06-21	2005-03-23	ca 21 mån
Frostflake's Blondie	2003-06-21	2005-04-11	ca 22 mån

Av de 10 hanar som finns i den svenska populationen hade fem hundar fyllt två år och fem var yngre då deras första valpkull föddes. Den yngsta hanen var 15 månader då hans första valpkull föddes och därmed endast 13 månader vid avelsdebuten. Av de 16 tikar som använts i aveln var bara två tikar under två år då deras första valpkull föddes.

Långsiktigt mål:

Att kunna göra en säkrare bedömning av avelsdjurens kvalitet innan de används i avel genom att avelsdjuren hinner växa färdigt och mogna innan de sätts i avel. Att uppfödare och hanhundsägare följer den rekommenderade åldern på två år som avelsdebut för avelsdjur.

Kortsiktigt mål:

Att fler hundar väntar med avelsdebuten tills de fyllt två år. Att få fler uppfödare och hanhundsägare att följa rekommendationen att inte använda en hund i avel före två års ålder.

Strategi:

Att inte använda hundar under 2 års ålder i avel. Att avelsrådet informerar uppfödare om fördelen med att vänta med att använda avelsdjur i avel tills de är vuxna både mentalt och exteriört.

Inavel

Inavel innebär att det genomsnittliga släktskapet inom rasen ökar. En valp har en släktskapsgrad på 50 % till sina respektive föräldrar. Det innebär att 50 % av valpens gener är identiska med moderns gener och 50 % av valpens gener är identiska med faderns gener. Ju längre bort två individer är besläktade, desto mindre blir även inavelsgraden. En parning mellan två hundar som är kusiner, och som i sin tur inte själva är inavlade, ger en inavelsgrad på 6,25 %. Kusinernas släktskap är 12,5 %, detta betyder att genomsnittligt så är kusinernas genupsättning till 12,5 % identiska.

Kända vanliga effekter av inavel är bland annat nedsatt fruktsamhet, minskade kullstorlekar, ökad frekvens av rädsor, ett sämre immunförsvar m.m. Detta är oönskade effekter som bör undvikas. För att främja en sund avel samt en framtida stark ras utan hälsodefekter är det av yttersta vikt att en alltför hög inavelsgrad undviks. Enligt SKKs grundregler är det ej förenligt att para två hundar som ger en högre inavelsgrad än 6,25 %, det vill säga är närmare släkt än kusiner.

Nuläge:

I nuläget är den aktuella inavelsgraden tämligen okänd framförallt på grund av att det saknas relevant statistik innan rasen fick ett officiellt godkännande i SKK.

Långsiktigt mål:

Att hålla inavelsgraden inom rekommendationerna från SKK: *"Avelsdjur bör inte vara närmare släkt än kusiner (inavelsgrad högst 6,25 % räknat som ökning över fem generationer). Som genomsnittlig nivå i en ras (population) eftersträvas en inavelsnivå understigande 2,5 % (beräknad över 5 generationer), dvs en inavelsstegring på högst 0,5 % per generation."*

Kortsiktigt mål:

Att bredda avelsbasen samt att undvika inavel. I nuläget är den aktuella inavelsgraden tämligen okänd framförallt på grund av att det saknas relevant statistik innan rasen fick ett officiellt godkännande i SKK.

Strategi:

Att följa SKK:s rekommendationer att ej göra parningar som överstiger en inavelsgrad på 6,25 % (kusinparning). Att fortlöpande publicera genomförda parningar samt dess inavelsgrad via Vita Svepet och på rasklubbens hemsida.

Hälsa

Höftledsdysplasi, HD

Höftledsdysplasi är en felaktig utveckling av höftleden där ledskålen är för grund vilket leder till att höftledskulan får ett otillräckligt stöd och leden blir därmed ostadig. Detta ger upphov till broskförslitning och benpålagringar i höftleden. Det är en relativt vanlig åkomma hos många raser. Hundar med höftledsdysplasi kan visa tecken på smärta men i vissa fall vara helt symptomfria, detta beror dels på graden av dysplasi men även på andra faktorer såsom hundens kroppsvikt.

Höftledsdysplasi har en polygen nedärvning, detta innebär att det är ett flertal gener som tillsammans står för höftledens uppbyggnad. Varje enskild individ bär på flera gener vars produkter tillsammans ska bygga upp höftleden, såsom till exempel höftkulans storlek och sammansättning av specifika kollagentyper, höftledsligamentens längd och elasticitet. Det är alltså många saker som måste vara "rätt" för att höften ska utvecklas normalt. Om effekten av de sammanlagda genprodukterna inte uppfyller vad som behövs för att höften skall utvecklas normalt, samt eventuellt miljöpåverkan så kommer höftledens utformning avvika från det normala och därmed resultera i till exempel dysplasi. Riskerna för att en hund skall utveckla höftledsdysplasi är därmed till stor del ärftligt betingade, vilket innebär att hundar som själva har höftledsdysplasi oftare producerar avkomma med dysplasi än djur med normala höfter. Detta gäller alla grader av dysplasi oavsett om hunden visar hälta eller inte.

Även om en hund har normala höftleder kan den få avkomma som utvecklar höftledsdysplasi, denna risk ökar om dess föräldrar och/eller kullsyskon har dysplasi. Central bedömning och registrering av hundens höftleder är ett led i Svenska Kennelklubbens genetiska hälsoprogram för bekämpning av höftledsdysplasi. För att valpar av rasen vit herdehund skall registreras i SKK krävs

att båda föräldrarna skall ha känd höftledsstatus före parning, dock krävs inte att föräldrarna är fria från höftledsdysplasi.

Bedömning av hundens höftledsstatus sker via röntgen och gradering av höftlederna sker enligt denna skala:

- A** Normala höftleder
- B** Normala höftleder
- C** Lindrig dysplasi
- D** Måttlig dysplasi
- E** Höggradig dysplasi

Den äldre skalan över höftledsdysplasi:

Ua

1

2

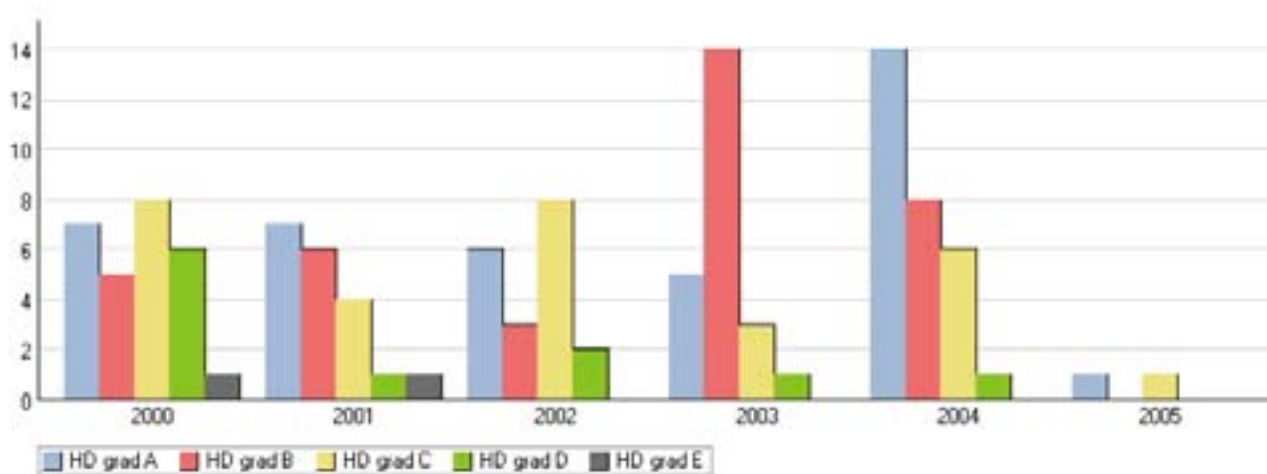
3

Ua (utan anmärkning) inbegriper både **A** och **B** i den nya skalan

Nuläge:

Här är statistik från SKK:s avelsdata. Statistiken gäller från år 2000 då hundarna registreras som vit herdehund och årtalen är hundens födelseår.

Diagnos	2000		2001		2002		2003		2004		2005	
HD grad A	7	(25,9 %)	7	(36,8 %)	6	(31,6 %)	5	(21,7 %)	14	(48,3 %)	1	(50,0 %)
HD grad B	5	(18,5 %)	6	(31,6 %)	3	(15,8 %)	14	(60,9 %)	8	(27,6 %)		
HD grad C	8	(29,6 %)	4	(21,1 %)	8	(42,1 %)	3	(13,0 %)	6	(20,7 %)	1	(50,0 %)
HD grad D	6	(22,2 %)	1	(5,3 %)	2	(10,5 %)	1	(4,3 %)	1	(3,4 %)		
HD grad E	1	(3,7 %)	1	(5,3 %)								
Totalt antal undersökta	27		19		19		23		29		2	
Snittålder för undersökning (månader)	20		19		18		17		18		12	
Antal födda	59		34		46		43		97		109	

Vad säger statistiken?

För det första bör man betänka att det är ett litet antal hundar och en kort tidsperiod som statistiken täcker. Därför ska man vara försiktig med att dra några slutsatser om hur rasen ligger till i dagsläget eller ta för hårt på eventuella tendenser. Om

rasen fortsätter att växa kommer vi om några år få en mer tillförlitlig statistik som går att använda som underlag för eventuella avelsåtgärder.

Som ni ser så är antalet röntgade hundar något lägre de sista åren. Detta beror troligen på att dessa hundar ännu inte hunnit röntgats.

Långsiktigt mål:

Att genom noggrant avelsarbete förbättra höftledsstatusen.

Kortsiktig mål:

Att förbättra rasens nuvarande höftledsstatus samt att öka antalet officiellt röntgade hundar (vid en ålder av minst 12 månader) från idag ca. 50 % för att lättare se den verkliga statistiken. En större andel röntgade hundar ger ett säkrare urval av avelsdjur.

Strategi:

Eftersom höftledsdysplasi markant minskar hundens användbarhet samt framförallt kan orsaka hunden stor smärta och långvarig sjukdom är detta ett problem som bör tas på största allvar. Att i avel endast använda djur fria från höftledsfel, det vill säga djur med höftledsstatus A eller B, bör i längden leda till en sund population befriade från smärtor orsakade av höftledsdysplasi. Hundar med HD C kan vid speciella fall användas i avel, om hunden är obesläktad med övrig population och därmed kan bidra till att bredda avelsbasen. Då enbart i kombination med en hund som har höftledsstatus HD A, samt endast totalt 1 kull med minst tre levande valpar.

Att klubben genom information till uppfödare samt hundägare ökar förståelsen av vikten att höftledsröntga hundar är av stor betydelse för ett positivt avelsresultat.

Armbågsledsdysplasi, AD

Detta är ett samlingsbegrepp för olika utvecklingsrubbnings i armbågsleden. Liksom vid höftledsdysplasi påverkar både arvet och miljön. Röntgenundersökning görs för att påvisa eventuell förekomst och grad av sekundära benpålagringar/artros, vilket visar att någon av dessa utvecklingsrubbnings föreligger. Med armbågsledsartros menas en onormal förslitning av ledbrusket i armbågsleden. Förslitningen ser man oftast inte på röntgenplåten, men den ger upphov till benpålagringar vilka kan

ses relativt tydligt. Artros leder till varierande grad av funktionsnedsättning och smärta.

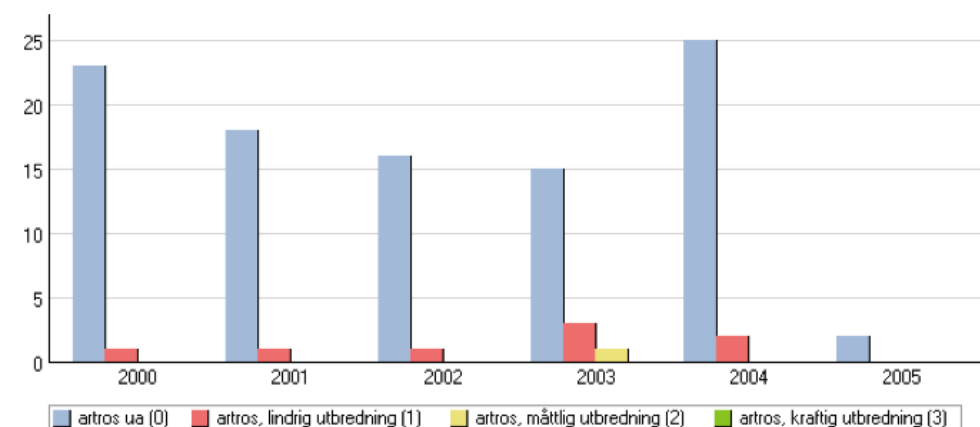
Graderingen av armbågsledsartros sker enligt denna skala:

Ua	Inga påvisbara förändringar
Lbp (I)	Lindriga benpålagringar
Mbp (II)	Måttliga benpålagringar
Kbp (III)	Kraftiga benpålagringar

Nuläge:

Här är statistik från SKK:s avelsdata. Statistiken gäller från år 2000 då hundarna registreras som vit herdehund och årtalen är hundens födelseår.

Diagnos	2000		2001		2002		2003		2004		2005	
artros ua (0)	23	(95,8 %)	18	(94,7 %)	16	(94,1 %)	15	(78,9 %)	25	(86,2 %)	2	(100,0 %)
artros, lindrig utbredning (1)	1	(4,2 %)	1	(5,3 %)	1	(5,9 %)	3	(15,8 %)	2	(6,9 %)		
artros, måttlig utbredning (2)							1	(5,3 %)				
artros, kraftig utbredning (3)												
Totalt antal undersökta	24		19		17		19		29		2	
Snittålder för undersökning (månader)	21		20		19		17		18		12	
Antal födda	59		34		46		43		97		109	

Långsiktigt mål:

Att behålla den låga andel eller minska andelen AD-belastade djur.

Kortsiktig mål:

Att genom noggrant avelsarbete undvika att andelen AD-belastade djur ökar.

Strategi:

Att klubben genom information till uppfödare samt hundägare ökar förståelsen av vikten att armbågsröntga hundar är av stor betydelse för ett positivt avelsresultat. Att till avel endast använda djur med AD ua. Hundar med AD-Lpd kan vid speciella fall användas i avel, om hunden är obesläktad med övrig population och därmed kan bidra till att bredda avelsbasen. Då enbart i kombination med en hund som har höftledsstatus AD-Ua, samt endast totalt 1 kull med minst tre levande valpar.

Mentalitet/funktion

Hundar utsätts idag för miljöer som är extremt påfrestande och i vissa fall helt främmande och skrämmande. Trafik, främmande människor, människor med för hunden extrema kroppsspråk, plötsliga och snabba rörelser, plötsliga och höga ljud, framrusande främmande hundar och människor o.s.v. En hund kan uppleva dessa miljöer som hotfulla och skrämmande, det är då lätt att reagera med rädsla och försöka försvara sig.

Alla våra hundar kommer att utsättas för skrämmande och hotfulla situationer, men hur de kommer att hantera dessa situationer och hur de klarar av att lägga rädslorna bakom sig är olika och det är här ärftligheten blir tydlig och väldigt viktig.

Mentaliteten har en hög ärftlighetsgrad, ett tydligt bevis på det är väl att olika raser har så varierande mentala egenskaper. Bordercollien med sina tydliga vallarinstinkter eller Beaglen som självständigt kan vara ute och driva vilt i timmar. Det har gjorts studier på mentalitet och ärftlighet (*Working Dogs – Testing And Breeding, 2004 P-E Sundgren*) som tydligt visar att hundens menta-

litet är starkt ärftlig. Det har visats att hundar av olika raser reagerar signifikant olika vid mentalbeskrivning. Beskrivningar har även gjorts på föräldradjur och dess avkommor som visar att det är en hög ärftlighet för många eller vissa av de mentala egenskaperna. Särskilt tydlig är ärftligheten av rädsla och aggressioner.

Man bör tänka på att hundens mentala egenskaper inte styrs av 1 gen utan snarare av den sammanlagda effekten av flera gener (MÅNGA) samt miljöfaktorer. Egenskaper som endast styrs av 1 eller enstaka gener är "lätta" att förändra genom avel och man får ett snabbt resultat, redan på en eller ett par generationer ser man stora förändringar och kan därmed lätt "avla bort" oönskade defekter och egenskaper. Önskade polygena egenskaper såsom mentalitet (även Hd m.m.) som styrs av ett flertal gener tar VÄLDIGT lång tid att korrigera eller helt avla bort och kan ibland av uppfödare kännas tämligen hopplöst, det är därför av YTTERSTA vikt att vara särskilt noga med dessa egenskaper.

Nuläge:

Ca. 40 Vita Herdehundar är mentalbeskrivna idag, detta ger en dålig bild av den faktiska mentalstatusten inom rasen.

I Vit Herdehunds rasstandard står: *"Den vita herdehunden skall vara livlig men inte nervös, uppmärksam och vaksam. Mot främlingar kan den ibland vara något reserverad, dock aldrig ängslig eller aggressiv."*

De mentalbeskrivningar som utförts samt anmärkningar på mentaliteten i domarkritiker från utställningar tyder på en signifikant andel rädda/skygga individer inom rasen.

I SKK:s grundregler punkt 2:5 står att läsa: *"Till avel skall endast användas hundar som ej uppvisar beteendestörningar i form av överdrivna rädslereaktioner eller aggressivt beteende i oprovocerade eller för hunden vardagliga situationer"*

I flera andra länder är det ett faktum inom den vita herdehundsaveln att samtliga avelshundar måste ha genomgått mentaltester eller mentalbeskrivningar innan de får användas i avel. För att förbättra kunskapen om rasens mentalstatus behöver fler individer mentalbeskrivas.

Långsiktigt mål:

Långsiktigt mål är att öka andelen mentalbeskrivna vita herdehundar samt att förbättra rasens nuvarande mentala status. Därefter bör även en rasprofil samt en målprofil gällande rasens mentalitet framarbetas.

Kortsiktigt mål:

Att få en bättre insikt i rasens mentala status.

Strategi:

Information från VHK till uppfödare samt medlemmar om vikten av att mentalbeskriva hundar och även utbildning av MH-figuranter samt mentalbeskrivare inom klubben kommer att underlätta tillgängligheten till mentalbeskrivningar i landet samt öka förståelsen för vikten av att mentalbeskriva hundar.

Att samtliga svenskregistrerade avelshundar har en känd mentalstatus (genomgått samtliga moment i officiell mentalbeskrivning hund) innan de används i avel.

Eftersom just räddslor och aggressioner har en hög arvbarhet är det av största betydelse att avelshundar har en känd mentalstatus innan de används i avel så att det därmed går att undvika att föra oönskade egenskaper vidare. Detta kommer även att ge oss en bättre insikt i rasens mentala status samt underlätta ett avelsarbete som främjar mentalt sunda hundar som fungerar till det de är lämpade för, en familjehund som även skall fungera i bruksarbete.

När tillräckligt många vita herdehundar mentalbeskrivits kan en rasprofil sammanställas ifrån vilken en önskvärd profil kan utarbetas. Aveln bör därefter sträva mot denna målprofil gällande mentaliteten.

Exteriör

En god exteriör är inte bara förenat med ett vackert djur framgångsrik på utställningar, utan främst är en rastypisk god exteriör förenat med en sund byggnad av hunden, en hund som kan röra sig fritt, med större chans att leva ett gott liv utan smärtor på grund av exteriöra ”fel”. En god exteriör gör det möjligt för hunden att fungera till det den är läm-

pad för. Varje enskild ras har sin specifika rasstandard som beskriver hur just denna hund ska vara byggd, och därmed även hur dess rörelsemönster ska se ut, för att hunden ska kunna fungera till vad den en gång var tänkt för.

Nuläge:

En stor variation finns inom rasens exteriör. Vanligt förekommande kritik som till exempel alltför fallande kors samt för stora hundar bör vi vara vaksamma över och tänka på att rasen inte blir för stor och tung samt att vi bibehåller rasens typiska särdrag såsom den horisontella rygglinjen samt det svagt slutande korset. I vit herdehunds rasstandard står följande att läsa:

”Rygg, Ryggen skall vara plan och fast.

Kors, Korset skall vara långt och medelbrett. Från ansättningen skall det slutta mjukt mot svansroten”.

Långsiktigt mål:

Att nå en jämn och rastypisk exteriör som främjar rasens sundhet och hälsa.

Kortsiktigt mål:

Att bibehålla den goda exteriör vi har idag genom att avelsdjur skall vara bedömda på officiell utställning i officiell klass med lägst kvalitetspris 2.

Strategi:

Att till avel endast använda rastypiska avelsdjur som skall vara bedömda på av SKK officiell utställning i officiell klass med lägst kvalitetspris 2.

Avslutning

För att rasens hälsa och genetiska variation skall främjas så är det av största vikt att uppfödare av Vit Herdehund förstår vikten av att arbeta enligt de Rasspecifika Avelsstrategierna.

För att främja detta RAS-arbete bör uppfödarmöten anordnas av rasklubben samt tydlig information från Vit Herdehundklubb till alla uppfödare och medlemmar om vad RAS är.

För att gynna en avel som främjar rasens hälsa och framtida utveckling så kommer endast valpkullar som följer RAS att förmedlas genom vit herdehundklubbs valphänvisning.

Det skall tydligt framgå vad RAS är samt vikten av att arbeta efter RAS både på VHKs hemsida samt i Vita Svepet.